

BJÖRN VIKSTRÖM
Monta rakkautta:
Seksuaalisuuden, parisuh-
teen ja avioliiton teologia.
Helsinki: Kirjapaja 2016.
284 s.

Björn Vikström osallistuu syksyllä 2016 julkaistulla kirjallaan *Monta rakkautta* edelleen vilkkaana käytävään keskusteluun seksuaalisuuden, parisuhteen ja avioliiton teologias-ta Suomen evankelis-luterilaisen kir-kon piirissä. Vikströmin näkökulma aiheeseen on laajempi kuin monen muun keskustelijan. Teoksen neljä päälukua pohtivat sekä rakkauden, seksuaalisuuden, parisuhteen et-tä avioliiton teologiaa. Kukin päälu-ku on kirjoitettu niin, että ne voi-lukea myös itsenäisinä kokonaisuusina. Laajahko ja osin itseään toistava historiallinen katsaus kuhunkin tee-maan tekee kirjasta osin raskaan lu-ettavan, mutta samalla teos tarjoaa hyvän yleiskatsauksen keskustelun kulkuun. Lukujen johdanto-osioihin olisin kaivannut tarkempaa viitteis-tää, vaikka helpollukuisuuteen on pyritty juuri viitteitä välttämällä. Vik-strömin teoksen ansio on, että hän ottaa selkeästi kantaa käsiteltäviin kysymyksiin ja esittää niistä oman tulkintansa.

Kirjan tavoite on, alaotsikon mu-kaan, seksuaalisuuden, parisuhteen ja avioliiton teologinen ymmärtämi-nen. Vikström tarkastelee näitä ky-symyksiä ”linjassa perinteisen lute-rilaisen teologian kanssa”, jossa yh-teiskunnallisia lakeja tarkastellaan rakkauden, luonnollisen lain ja kul-taisen säännön näkökulmasta. Jul-kisessa keskustelussa on argumen-toitu vahvasti Raamatun (homo)seksuaalisuutta käsittelevien jakeiden kautta. Vikström käy keskeiset raa-mattuargumentit kyllä läpi, mutta käyttää argumentoinnissaan laajasti myös muita lähteitä, mukaan lukien muut tieteenalat. Lähtökohtana kes-kustelulle seksuaalisuudesta ja pari-suhteesta on rakkauden teologia. Vikström rakentaa kirjassaan oman

rakkautenteologisen mallinsa, jota hän kutsuu luterilaiseksi rakkauskä-sitykseksi 2.0 (s. 70–78).

Vikström haluaa laajentaa kirkol-lista keskustelua, ja kysyy, voiko kirr-ko edelleen esittää ainoana legitii-meinä elämäntapavalintoina elin-ikäisen yksiavioisuuden tai selibaa-tin. Kirkon jäsenten elämäntapava-linnat eivät ole rajoittuneet näihin kahteen vaihtoehtoon enää kym-meniin vuosiin. Vikströmin mukaan kirkon tulisikin tukea myös naimat-tomien ja yksinelävien sekä seksu-aalivähemmistöjen edustajien mah-dollisuuksia toteuttaa omaa seksu-aalisuuttaan. Heteroseksuaalisen avioliiton tarjoaminen elinikäisen selibaatin ainoaksi vaihtoehdoksi ei enää ole uskottava ratkaisu. Tämä ei estä sitä, etteikö avioliittoa voi-si edelleen pitää suositeltavimpaa parisuhteen muotona. Avioliit-toon sisältyy vahva julkinen sitoutu-minen, jota kirkon tulisi tukea myös homoseksuaalien kohdalla.

Vikström palaa läpi teoksensa ajankohtaiseen keskusteluun sa-maa sukupuolta olevien avioliitosta. Hänen mukaansa aihetta voi lä-hestyä joko dogmatiikasta käsin ja kysyä, mitä kirkko on avioliitosta opettanut, tai vaihtoehtoisesti ky-symällä, millainen on hyvä parisuh-de ja mitä kirkon traditiolla, Raa-mattu mukaan lukien, on siihen san-nottavaa. Hän itse valitsee jälkim-mäisen lähestymistavan. Vikström nostaa esiin Suomen evankelis-lu-terilaisen kirkon avioliittoteologian kahtiajaon dogmaattisen ja pasto-raaliteologisen näkökulman välillä. Ensin mainittu näkökulma korostaa opillisiä näkökulmia, jälkimmäinen lähimmäisenrakkautta ja ihmisten omien kokemusten kuuntelemis-ta. Vikström pitää kestävämmänä tilannetta, jossa asenteet pasto-raalisissa kohtaamisissa ovat ristiri-i-dassa kirkon opin kanssa. Oppi, jo-ka ei kiinnity seurakuntaelämään, ei Vikströmin mukaan ole uskottavaa. Eräs keskeinen teema, jota Vikström kuljettaa läpi kirjan, on kirkon opin ja käytännön elämän liiallinen eriy-

tyminen toisistaan. Tämä on perus-syy, miksi kirkon tulisi tarkistaa op-piaan avioliitosta.

Keskustelu avioliittoteologias-ta on jumiutunut siihen, voidaan-ko luterilaiseen avioliittokäsitykseen sisällyttää myös samaa sukupuolta olevat parit ja missä määrin avioliit-tossa ylipäätään on kysymys opil-lisesta asiasta. Vikström kannattaa ajatusta, jonka mukaan kirkon oppi voi muuttua ja on muuttunut ihmis-ten kokemusten muuttuessa. Uskoa ja rakkautta ei hänen mukaansa voi eristää omiin koreihinsa, vaan niiden tulisi olla vuorovaikutuksessa keske-nään. Rakkaus voi siis muovata oppi-a, Vikström sanoo. Vikströmin mu-kaan Lutherin erottelua rakkauden ja uskon välillä ei tule tulkita niin, et-tä rakkaus ilman uskoa on kuollut. Jos näin olisi, niin luterilaisella teo-logialla ei Vikströmin mukaan olisi mitään sanottavaa eettisistä kysy-myksistä muille kuin uskoville. Sen sijaan usko on kyllä kuollutta ilman rakkautta, Vikström kirjoittaa. Hänen mukaansa Lutherin ajattelussa on ongelmallista se, että pelastusoppi ajaa arkikokemuksen yli, jolloin teo-logia erkaantuu ihmisten todellisuud-esta. Lutherin pelastusopillisista löydöistä ei Vikströmin mukaan kui-tenkaan tarvitse luopua, vaikka hy-väksyttäisiinkin se, että myös ei-kris-titty voi tehdä pyyteettömästi hyvää toiselle ihmiselle.

Seksuaalisuudessa on Vikströ-min mukaan sekä eettisiä että opilli-sia ulottuvuuksia. Hän ratkaisee näi-den välisen jännitteen määrittele-mällä erikseen käsitteet ”opillinen” ja ”muuttumattoman uskon alue”. Näistä jälkimmäinen pitää sisällään vain pelastusopin, siis ihmisen pe-lastumisen yksin armosta. Opin alue on laajempi, ja se kattaa muun mu-assa maailmankuvan, ihmiskäsityk-sen, jumalakuvan, avioliittokäsityk-sen ja opin kirkosta, samoin kuin käsityksen rakkaudesta ja etiikasta. Uskon alue on muuttumaton, mut-ta opin sisältö voi Vikströmin mu-kaan kehittyä ja muuttua ajan kulu-essa. Tämä erottelu on hyödyllinen

ja mahdollistaa avioliittoteologian pohtimisen edelleen pois tämänhetkisestä jumiutuneesta keskustelusta. Kristillisen etiikan tulisi Vikströmin mukaan keskittyä ennen muuta siihen, "miten Jumalan rakkaus voi muuttaa ja uudistaa tätä maailmaa" (s. 77).

Vaikka seksuaalisuuden ja avioliiton teologiaa voi Vikströmin mukaan kehittää, se ei tarkoita sitä, etteikö seksuaalisella käyttäytymisellä olisi rajoja ja sitä sääteleviä normeja. Keskeinen kriteeri hyvän ja väärän seksuaalisuuden välillä kulkee Vikströmin mukaan siinä, toteuttaako se toista ihmistä kunnioittavaa rakkautta vai pelkäänsä itsestä oman nautinnon tai vallan tavoittelua. Vaikka Vikström hyväksyy kaikki ne seksuaalisuuden ilmentämismuodot, jotka noudattavat mainittua kriteeriä, avioliittoa voi silti hänen mukaansa edelleen pitää parhaana parisuhteen muotona. Vikströmin mukaan "avioliiton tehtävä on suojella ja edistää hyvää ja rakkaudellista elämää muuttuvissa ulkoisissa olosuhteissa" (s. 225). Kirkon haaste on osoittaa, että sitoutuminen avioliittoon ei merkitse itsensä menettämistä. Teologisesti avioliitto kuuluu lain alueelle, koska se on osa ihmisen tehtävää ottaa vastaan ja varjella elämää Jumalan lahjana. Vikström painottaa, että avioliiton määrittelyssä on aikojen kuluessa tapahtunut suuria muutoksia. Avioliitto ymmärretään nykyisin ennen muuta kahden osapuolen keskinäisenä sopimuksena.

Vikström torjuu vahvasti ajatuksen, jonka mukaan homoseksuaalinen identiteetti voidaan hyväksyä, mutta käyttäytymistä ei. Käytännössä kirkko ajaa Vikströmin mukaan ihmisiä lyhytaikaisiin suhteisiin, jos se ei tue pitkiä parisuhteita siunaamalla yhtä lailla sekä hetero- että homoparien liittoja. Vikströmin mukaan pelkäänsä homoseksuaalisuuden suvaitseminen ei riitä: kirkko haastetaan kysymällä, haluaako se iloita yhdessä elämänkumppanin löytäneen ihmisen kanssa.

Teoksen lopuksi Vikström ottaa kantaa tämänhetkiseen avioliittokeskusteluun maallisen lainsäädännön muututtua. Kirkolla on kolme mahdollisuutta: pitäytyä nykyisessä avioliittokäsityksessä, laajentaa sitä sisältämään myös samaa sukupuolta olevien avioliiton tai luopua kokonaan maallisesta vihkioikeudesta. Vikströmin oma kanta on, että kirkon tulisi luopua maallisesta vihkioikeudesta ja siunata maallisten viranomaisten edessä solmitut liitot puolisoiden sukupuolesta riippumatta. Vikströmiin mukaan pappi voisi tällöin rohkeammin tuoda esiin kirkon ihanteita ja tavoitteita. Kaikkien avioliittojen siunaamista ei tarvitsisi edellyttää kaikilta papeilta. Avoimeksi kysymykseksi jää, miksi nykyisenkaltaisessa avioliittoon vihkimisessä pappi ei voisi tuoda kirkon sanomaa samalla tavoin esiin kuin siunatessaan muualla solmittua avioliittoa. Vikström torjuu nykyisen parisuhteen puolesta rukouksen ("kanssa ja puolesta") kaltaiset ratkaisut. Ne johtavat hänen mukaansa ennen pitkää siihen, että kirkon jäsenen samanarvoisuus kärsii.

Maallisesta vihkioikeudesta luopumisen perusteluna ei Vikströmin mukaan saisi olla avioliittolain muutos. Tärkeämpi argumentti on kirkon viranomaisroolin vähentäminen. Kirkon tulisi Vikströmin mukaan olla monikulttuurisessa yhteiskunnassa aiempaa vahvemmin itsenäinen, valtiosta riippumaton kolmannen sektorin toimija eikä viranomainen.

ELINA HELLOQVIST, TEOL. TRI

AMY HOLLYWOOD
Acute Melancholia and Other Essays: Mysticism, History, and the Study of Religion. New York: Columbia University Press 2016. 398 s.

Mitä merkitsee, että keskiaikaisen uskonharjoituksen kohde – esimerkiksi Neitsyt Maria – on todellinen (real)? Amy Hollywood ei tyydy tavalliseen nykyaikaiseen vastaukseen, jonka mukaan ihmistieteissä erotetaan se, mikä oli todellista ihmisille, joita tutkitaan, ja mikä on todellista "meille". "Me" tarkoittaa yleis-täen nykytutkijoita, joiden on metodologisen skeptisismien ja länsimaisen tieteen ja filosofian agnostisismien mukaan kiellettävä, että Neitsyt Maria olisi todellinen *meille*, tai että Maria olisi ontologinen, ihmisen toimista tai suhteista riippumaton voima. Hollywood huomauttaa, että itse asiassa samankaltainen erottelu on löydettävissä keskiajan lähteistäkin. Ei kaikkia näkyjä hyväksytty toiseksi, vaan joidenkin taustalla nähtiin sairaus, huijausta tai esimerkiksi mielisairautta. Hollywood toteaa, että ihmisillä menneisyydessä ja nykyisyydessä on halu ja jopa intohimo saada tietää, mikä vakuuttavan tuntuista kokemuksesta on yleisesti ja todennettavasti totta.

Tekijä ei lähde kieltämään modernin ateistisen tieteen premissejä suoraan – itse asiassa hän toteaa, että varmaan itsekin ajattelee lähinnä niiden mukaisesti, mutta hän haastaa nykytutkijat kääntämään kriittisen katseensa myös oman tietämisen ja ajattelun ehtoihin. Hollywood kysyy, miten tutkimus voisi muuttua, jos tutkija lähtisikin siitä, että uskonnollisen kokemuksen saanut, henkien kanssa keskusteleva ihminen onkin tekemisissä jonkin ontologisesti todellisen kanssa. Hollywood on Harvardin yliopiston teologisen tiedekunnan professori ja erityisen tunnettu keskiajan mystiikan, filosofian ja historian tutkimuk-